

TOPLUMSAL DEĞİŞİM SÜRECİNDE NAMIK KEMAL'IN EĞİTİM ANLAYIŞINDAN GÜNÜMÜZE YANSIMALAR

Elif AKTAŞ

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Rize / Türkiye

Anahtar Kelimeler: Namık Kemal, Tanzimat Dönemi Türk Edebiyatı, Eğitim ve Terbiye, Türk Eğitim Tarihi

ÖZET

Namık Kemal'in (1840-1888) öncülüğünü ettiği yeni edebiyat anlayışının, toplumu çağdaşlaştırmayı ve eğitmeyi amaçladığı bilinmektedir. Onun eserlerinde eğitim, yeni bir insan modeli yaratma anlamında ele alınmış; bir çağdaştırma süreci olarak değerlendirilmiştir. Çağdaş eğitim yaklaşımlarından yararlanılarak hazırlanan Türkçe ve Türk Edebiyatı dersi öğretim programının amaçlarından en önemlisi olan düşünen, eleştiren, sorgulayan, yeniliğe açık bireyler yetiştirmek; Namık Kemal tarafından ilk kez Tanzimat döneminde ortaya atılmıştır. Bu çalışmada Namık Kemal'in eserlerinde, Tanzimat sonrası değişen toplumda yerini alan eğitimli, iradeli, sorgulayıcı, vatanını ve milletini seven, kahraman, hamiyet sahibi insan tipi tüm yönleriyle ele alınmış; böylelikle yazarın Türk eğitim tarihindeki yeri tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada nitel araştırma tekniklerinden doküman analizi kullanılmıştır. Edebiyatı ve sanatı estetik açıdan değil, sosyal fayda açısından değerlendiren Namık Kemal, tüm eserlerini eğitici bir fikir adamı kimliğiyle kaleme almıştır. Onun makale, mektup, roman ve tiyatro türü eserlerinde doğrudan ya da dolaylı olarak eğitime yer verdiği görülmektedir. Eğlencelerin “*en edibanesi*” ve “*en faydalısı*” olarak tanımladığı tiyatroya ayrı bir önem veren yazar; bu tür vasıtasıyla toplumu eğitmeyi ve bilgilendirmeyi amaçlamıştır. Romanlarında da sosyal fayda prensibini savunan yazar, *İntibah* adlı romanında tek yönlü bir eğitim metodunu eleştirirken *Cezmi* adlı romanda ise ideal eğitim modelini dikkatlere sunmuştur. Namık Kemal, dil ve edebiyatı yeni insanı eğitmek için bir araç olarak kullanmıştır. Onun arzuladığı eğitim modelinin günümüzdeki eğitim anlayışıyla benzerliği dikkat çekicidir. Onun özellikle kadınların ve çocukların eğitimi, ahlak, aile, terbiye konusundaki görüşleri çağının ilerisindedir. Geleneksel tarzda bir eğitimin karşısında olan Namık Kemal'in düşünen, eleştiren, sorgulayan, bilimin rehberliğini kabul eden, yeniliğe açık bireyler yetiştirme gayreti bugünkü çağdaş eğitimin de en önemli amaçlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Çağının ilerisindeki düşünceleriyle dikkat çeken Namık Kemal'in 19. yy. daki görüşleri 21. yy. için de geçerliliğini sürdürmektedir.